

Muuseumi. sõnastik

KOGUD JA NÄITUSED

ICOM international
council
of museums
Eesti

Koostanud Agnes Aljas, Jaanika Anderson, Kaie Jeesser, Liis
Kibuspuu, Kersti Koll, Kersti Kuldna-Türkson, Kadri Nigulas, Marju
Niinemaa, Kristiina Piirisild, Reet Pius, Jana Reidla, Mirjam Rääbis,
Stina Sarapuu, Katrin Savomägi, Janika Turu ja Helen Volber

Toimetanud ja kujundanud Sirje Ratso

Väljaandja: ICOM Eesti Rahvuskomitee

© ICOM Eesti Rahvuskomitee, 2020

© Muuseumiterminoloogia töörühm, 2020

ISBN 978-9949-01-739-3 (pdf)

Saateks

„Muuseumisõnastik. Kogud ja näitused“ on muuseumiterminoloogia töörühma paari viimase aasta tegevuse vili. Töörühma kutsus 2016. aastal kokku ICOM Eesti eesmärgiga tõlkida eesti keelde museoloogia üks alustekste „Key Concepts of Museology“ (2010; ee „Museoloogia põhimõisted“, 2016). Peagi sai selgeks, et töö eestikeelse muuseumisõnavaraga peab jätkuma. Siinne sõnastik võtab kokku töörühma ühe tööloigu, milleks on kogude ja näitustega seonduv mõistestik. Kogud ja näitused on kaks muuseumidele eriomast valdkonda, aga kattuvusi teiste mäluasutuste ning galeriide tööga esineb siin samuti – muuseum on ju mitmete eri distsipliinide kohtumispaik. Kogude ja näituste teemaline sõnastik on teine valdkonnapõhine muuseumisõnastik: otsa tegid lahti muuseumipedagoogid, kes andsid 2015. aastal välja muuseumihariduse sõnastiku.

Praeguseks on suurem osa seni väljatöötatud muuseumisõnavarast avalikult Sõnaveebis kättesaadav. Veebipõhise terminibaasi eelis on, et see on paindlik ja pidevas muutumises. Siinne vormistatud dokument on valmistatud eesmärgiga luua terviklik väljaanne, mida saaks mugavalt levitada ning millele oleks võimalik viidata. Pdf-väljaandena vormistatud sõnastikul on dokumenteeriv väärtus: see võtab kokku valdkonna oskusõnavara praeguse seisu – aastal 2020. Oluline on aga märkida, et muuseumikeel on pidevas arengus, ja nii tuleb siinset sõnastikku võtta kui ühte etappi protsessis.

Kogumikku koondatud terminite valik lähtub kasutatavuse põhimõttest: enamik neist on erialainimeste seas juba kasutusel olnud, kuid vajasid senisest täpsemat defineerimist. Üksikutel juhtudel, kui vastav termin eesti keeles puudus või oli vananenud, on loodud uusi termineid, mis on kohandatud tänapäeva museoloogia nõuetega, nt kogude digiteerimisega. Üheks eesmärgiks on olnud korrastada ja täpsustada ka termineid, mis seni ei ole olnud üheselt arusaadavad või on leidnud erinevaid tõlgendusi. Seetõttu võivad mõningad eristused tunduda esmapilgul võõrad (nt „kogumispõhimõtted“ vs. „kogumispoliitika“), kuid siin tuleb abiks

ristviitamine. Sõnastikus on vaikumisi eeldatud, et kõik definitsioonid lähtuvad muuseumitöö spetsiifikast, olgugi et paljud siin esinevad terminid on kasutusel ka laiemalt ja eri ainevaldkondades. Nii võib mõttes lisada iga termini järele „muuseumis“. Võimalikult palju oleme kasutanud juba erialaväljaannetes, käsiraamatutes ja seadusaktides olemasolevaid definitsioone, neid vajadusel kohandanud ja mugandanud. Kus võimalik, oleme jäänud napisõnaliseks ja jätnud ruumi ka tulevaseks arenguks muuseumiväljal, kus märksõnadeks on võrgustumine ja digiteerimine.

See sõnastik ei oleks teoks saanud ilma vabatahtlike töörühmaliikmete panuseta. Töörühmas oli spetsialiste ja praktikuid nii muuseumidest, Muinsuskaitseametist kui ka ülikoolidest. Aastate jooksul on töörühma kuulunud ligi poolsada inimest, olgu siinkohal nimetatud need, kes nõu ja jõuga toetasid näituste ja kogude sõnastiku sündi: Agnes Aljas, Jaanika Anderson, Kaie Jeesser, Liis Kibuspuu (töörühma juht), Kersti Koll, Kersti Kuldna-Türkson, Kadri Nigulas, Marju Niinemaa, Kristiina Piirisild, Reet Pius, Jana Reidla, Mirjam Rääbis, Stina Sarapuu, Katrin Savomägi, Janika Turu ja Helen Volber.

A

ABIKOGU

Muuseumi ülesandeid toetaval eesmärgil moodustatud kogu, millesse arvatud asjad ei ole museaalid.* Vastavalt abikogu profiilile kasutatakse eri nimetusi, nt võib abikoguks olla raamatukogu või muuseumitundides kasutatav abimaterjal.

SÜNONÜÜMID

kasutuskogu

käsikogu

lisakogu

teaduslik abikogu e TA (van)

INGL

auxiliary collection

handling collection

AJUTINE NÄITUS

Lühiajalise kestusega näitus.
Vt ka püsinäitus.

SÜNONÜÜMID

vahetuv näitus

vahelduv näitus

vahetatav näitus

INGL

temporary exhibition

changing exhibition

ALAKOGU

Muuseumikogu osa, mis on moodustatud liigi-, materjali-, teema-, isiku- vm põhiselt, nt kunsti-, foto-, relva- või tekstiilikogu.

INGL

sub-collection

* Muuseumiseadus. RT I, 10.07.2013, 1, § 2 lg 5

ARTEFAKT

Inimese loodud või inimtegevuse tulemusel tekkinud materiaalne objekt, millel on ajalooline või kultuuriline väärtus.

INGL

artefact (Br)

artifact (Am)

AUTORIKOOPIA

Autori omakäeline teose jäljend.

Vt ka koopias

SÜNONÜÜMID

repliik

replika

INGL

replica

AVAANDMED

Andmed, mis on antud masinloetaval kujul kõigile vabalt, avalikult ja levitamispääsena kasutada.*

INGL

open data

D

DIGINÄITUS

Digitaalsel kujul esitatud näitus, võib asuda nii veebis kui ka füüsilises ruumis.

SÜNONÜÜMID

digitaalne näitus

elektrooniline näitus

INGL

digital exhibition

* Nt MuSis olevate museaalide kirjeldused on avaandmetena kättesaadavad

DIGITEERIMISPOLIITIKA

Riiklik kultuuripärandi valdkonna digiteerimispõhimõtteid ühendav raamistik. Vrd digiteerimispõhimõtted.

SÜNONÜÜM
digimispoliitika

INGL
politics of digitisation

DIGITEERIMISPÕHIMÕTTED

Annavad ülevaate digiteerimistööde korraldusest ja valikukriteeriumidest ehk sellest, mida ja kuidas digiteerida ning kättesaadavaks teha. Digiteerimispõhimõtted on muuseumipõhised. Vrd digiteerimispoliitika.

SÜNONÜÜM
digimispõhimõtted

INGL
digitisation policy

DIORAAM

Lavastusliku eksponeerimise alaliik, mille puhul kolmemõõtmelised eksponaadid on paigutatud tasapinnalisele (maalitud, video- või foto-) taustale, mis on sageli kumer, et vaatajat ei segaks nurgad, õmblused ega servad. 20. sajandi I poolel oli dioraam populaarne loodusloo ja etnograafia teemade esitamise vahend, nüüdseks on selle suures osas välja vahetanud virtuaalsed ja arvutigraafilised rekonstruktsioonid. Vt ka lavastuslik eksponeerimine, rekonstruktsioonid.

INGL
diorama

E

EKSPONAAT

Näitusel välja pandud objekt.

SÜNONÜÜM
näituse objekt

INGL
exhibit
exhibition item/object
display item/object

EKSPONAATIDE PAIGALDAMINE

Eksponaatide asetamine ja kinnitamine näituseruumis ettenähtud kohale, järgides esemete käsitsemisnõudeid. Toimub tavaliselt muuseumispetsialisti juuresolekul.

SÜNONÜÜMID
eksponaatide ülespanek
eksponaatide väljapanemine

INGL
mounting

EKSPONEERIMA

Objektide esitlemine (väljapanemine) vastavalt näituse kontseptsioonile ja kujunduskavandile.

SÜNONÜÜMID
välja panema
esitlema

INGL
exhibit

EKSPONEERIMISLÕIV

Institutsioonidevahelise laenulepinguga kokku lepitud tasu võimaluse eest näitust või eksponaati eksponeerida.

SÜNONÜÜMID

näituse/eksponaadi lõiv
näituse/eksponaadi laenutasu

INGL

exhibition loan fee

EKSPONEERIMISNÕUDED

vt eksponeerimistingimused

EKSPONEERIMISTINGIMUSED

Näituseeseme säilimist tagavad keskkonna- ja turvatingimused või muud eksponeerimise erinõuded.

SÜNONÜÜM

eksponeerimisnõuded

INGL

display conditions

EKSPONEERIMISTINGIMUSTE PASS*

Näitust korraldava asutuse rahvusvaheliste standardite järgi koostatud füüsiliste, kliimaatiliste ja turvatingimuste detailne kirjeldus.

INGL

facilities report

ELEKTROONILINE NÄITUS

vt diginäitus

* Terminid loodi muuseumiterminoloogia töörühm 2019. a

ESE

Muuseumis olev kultuuriväärtusega asi. Lisaks museaalidele kuuluvad muuseumiesemete hulka näiteks esemed abikogust ja hoiule võetud esemed.

SÜNONÜÜM
objekt

INGL
object

ETIKETT

Näitusel eksponeeritava objektiga seotud, selle põhilandmeid esitav füüsiline või digitaalne infokandja.

SÜNONÜÜM
silt

INGL
label

F

FINISSAAŽ

Näituse peatsele lõppemisele tähelepanu juhtiv publikuprogramm või lõpuüritus.

SÜNONÜÜM
näituse lõpetamine

INGL
finissage

H

HOIDLA

Museaalide kestvaks säilitamiseks mõeldud ruum või hoone.

SÜNONÜÜMID
fond
fondihoidla (van)

INGL
storage

HOIULE ANTUD ESE

Muuseumi kogudesse kuuluv ese, mis on ajutiselt muuseumist väljapoole hoiule antud.

SÜNONÜÜM
deponeeritud ese (van)

INGL
deposit

HOIULE VÕETUD ESE

Muuseumi kogudesse mittekuuluv kultuuri- väärtusega ese, mis on muuseumisse ajutiselt hoiule võetud.*

INGL
deposit

* Vt ka määrus „Museaali ja muuseumisse kauemaks kui aastaks hoiule võetud asja märgistamise ja säilitamise kord“ (RT I, 10.07.2013, 69)

INTERAKTIIVNE NÄITUS

Interaktiivsel näitusel saab külastaja teha tegevusi, mille kaudu ta eksponaate kogeb ja avastab ning esemeid sensoorselt tunnetab. Näitusel on näiteks mehaanilised või elektroonilised eksponaadid, mida külastaja võib katsuda, seetõttu nimetatakse interaktiivseid eksponaate ka käed-külge-eksponaatideks.

SÜNONÜÜM

käed-külge-näitus

INGL

interactive exhibition

hands-on exhibition

INVENTARIRAAMAT (van)

Museaale kirjeldav andmekogu, mis sisaldab museaalide, abikogusse arvatud ja hoiule võetud esemete andmeid. Vananenud termin: tänapäeval täidab inventariraamatu funktsiooni muuseumi infosüsteem. Vt muuseumide infosüsteem (MuIS). Vt ka tulmeraamat.

SÜNONÜÜM

peakataloog

K

KASUTUSKOGU

vt abikogu

KASUTUSKOOPIA

Kiiret allalaadimist ja käsitlemist võimaldavas vormingus fail tavakasutajale.*

Kasutuskooopia aluseks on tagatiskooopia (tagatistfail). Kasutuskoopiat võib kadreerida, korrigeerida ja muul viisil töödelda, kuid seejuures peab säilima kujutatud museaali algne väljanägemine, tonaalsus jms.

Kasutuskooopia võib salvestada vormingusse ja suurusesse, mis vastab hetkevajadusele.**

INGL

derivative file

access copy

user copy

service copy

KATALOOG

Info ja andmete korrastatud nimistu.

Kataloogi rolli täidab tänapäeval infosüsteem.

Vt ka näituse kataloog

SÜNONÜÜM

kartoteek (van)

INGL

catalogue

KOGUDE ARENDUS

Tegevusvaldkond, mis hõlmab kogude planeerimist, rajamist, täiendamist ja hooldamist.***

INGL

collection development

* Eesti Kirjandusmuuseumi digitaalne andmebaas Kivike. https://kivike.kirmus.ee/index.php?xid=+&dok_id=28&module=2&op= (vaadatud 08.01.2020)

** Museaalide digiteerimine: Tasapinnaliste museaalide digiteerimine. Versioon 2.0. SA Eesti Vabaõhumuuseum, Konserveerimis- ja Digiteerimiskeskus Kanut, Kultuuriministeerium 2018, lk 5

*** K. Kõnso. Artefaktide säilitamine. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 2007, lk 277

KOGUDE HALDUS

vt kogude korraldus

KOGUDE INVENTUUR

Museaalide ja abikogu esemete olemasolu ja seisundi regulaarne kontroll.

INGL

collection inventory

KOGUDE HINDAMINE

Kogude sisulise väärtuse analüüs ja määramine.

INGL

collection assessment

KOGUDE KORRALDUS

Tegevused, mis tagavad kogude turvalise ja nõuetekohase säilimise ning ligipääsetavuse.

SÜNONÜÜMID

kogude haldus

kogude haldamine

INGL

collection management

KOGUDE SEIRE

Kogude seisukorra jälgimine hoolduse ja säilitustingimuste planeerimiseks ja korraldamiseks.

SÜNONÜÜM

kogude monitooring

INGL

collection monitoring

collection condition survey

collection condition audit

KOGUDE MONITOORING

vt kogude seire

KOGUHOIDJA

Muuseumitöötaja, kes tegeleb muuseumi-kogu täiendamise, süstematiseerimise, kirjeldamise, haldamise, kasutamise võimaldamise ja kogudega seotud muude ülesannetega.

SÜNONÜÜM
varahoidja

INGL
collection keeper
keeper
collection curator

KOGUMISPOLIITIKA

Riiklik kogumispõhimõtteid ühendav raamistik, mis annab suunised muuseumide kogumistegevusele ja tööjaotusele. Vrd kogumispõhimõtted.

INGL
state policy for acquisition
national collection policy

KOGUMISPÕHIMÕTTED

Kriteeriumid selle kohta, mida ja kuidas kogutakse, ning põhjused, miks mingid objektid koguga liidetakse.* Muuseumiseadusest tulenevalt lähtutakse kogumispõhimõtete koostamisel olemasolevast muuseumikogust ning täiendamisvõimaluste ja säilitustingimuste analüüsist, arvestades muu hulgas sama piirkonna või sarnase ainevaldkonna muuseumide tegevust.** Vrd kogumispoliitika.

INGL
collection policy
acquisition policy

KOLLEKTSIOON

Mingi kindla printsiibi alusel koostatud museaalide kogum, nt samaliigilised objektid, ühe autori looming, samast perioodist pärinevad objektid jne.

INGL
collection

* K. Konsa. Artefaktide säilitamine. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus 2007, lk 277

** Muuseumiseadus. RT I, 10.07.2013, 1, § 2 lg 4

KOOPIA

Dokumendi, kunstiteose vm eseme publikule teadvustatud kordus, mille välimus või sisu jäljendab mõnd teist teost või eset.

INGL

copy

KURAATOR

1. Kitsamas tähenduses: näituse koostaja, kes loob näituse kontseptsiooni, valib eksponaadid ja kirjutab selgitavad tekstid.* Eestis tuli termin kasutusele 1990. aastate alguses.

SÜNONÜÜMID

näituse autor

näituse koostaja (van)

2. Laiemas tähenduses: mingi muuseumi-valdkonna sisuline korraldaja, nt haridus-programmide kuraator, kogude kuraator.

INGL

curator

KURIIR

Laenutatavat näituseeset transpordi ajal saatev ja selle seisundit kontrolliv isik, kes esindab väljalaenavat muuseumi.

INGL

courier

KÄSIKOGU

vt abikogu

* Rahvusvaheliselt ja ajalooliselt on kuraator 19. sajandil välja kujunenud esimene erialane ametikoht muuseumis. Kuraatori vastutusallas olid algselt kõik museaalidega seotud valdkonnad, nt esemete kogumine, säilitamine, uurimine ja nende kohta info jagamine. Euroopas mõistetakse muuseumikuraatori all spetsialisti, kelle roll on arendada ja korraldada muuseumi kogusid, uurida ja mõtestada oma asutuse valdkonna pärandit (kultuuri-, ajaloo- või teaduspärand) ning sellega seotud esemeid, korraldada näitusi ja vahendada teavet publikule.

L

LAVASTUSLIK EKSPONEERIMINE

Eksponeerimisviis, mis kasutab rekonstruktsioonivõtet eesmärgiga (taas)esitada mingit reaalselt keskkonda, sellesse kuuluvaid objekte, tegutsejaid ja tegevusi. Museaalid, mullaärid, topised, mannekeenid jm paigutatakse selleks otstarbeks ehitatud keskkonda, mis püüab võimalikult täpselt järele aimata reaalsust. 20. sajandil kasutati sellist eksponeerimisviisi sagedamini kui tänapäeval, nüüd asendavad seda interaktiivsed rekonstruktsioonid, virtuaalreaalsus, videod jms. Vt ka dioraam, rekonstruktsioonid.

INGL

life groups

M

MENÜK

Populaarne näitus, publikumagnet.

SÜNONÜÜM

hitinäitus

INGL

blockbuster

MuIS (MUUSEUMIDE INFOSÜSTEEM)

Peamine Eesti muuseumikogude andmeid sisaldav elektrooniline kogu ja kogude haldamiseks mõeldud infosüsteem.

INGL

Estonian Museum

Information System

MUUSEUMIESEMETE LAENULEPING

Muuseumiesemete väljaandmise leping
esemete ajutiseks kasutamiseks või
eksponeerimiseks väljaspool muuseumi.

INGL

loan agreement

MUSEAAL

Muuseumis arvele võetud kultuuri-
väärtusega asi, mille üle peetakse
arvestust muuseumide rahvusvahelistest
dokumenteerimispõhimõtetest
lähtudes.*

SÜNONÜÜMID

muuseumiese

muuseumiobjekt

INGL

museum object

MUSEAALI KIRJELDAMINE

Museaali kohta käivate andmete kogumine,
nende analüüsimine, korrastamine ja
infosüsteemi kandmine.**

SÜNONÜÜMID

kataloogimine

inventeerimine

INGL

object cataloguing

object documenting

MUUSEUMIKOGU

Museaalide kogum, mis võib olla jaotatud
alakogudeks museaalide rühmade või
liikide järgi.***

SÜNONÜÜM

põhikogu

INGL

museum collection

* Muuseumiseadus. RT I, 10.07.2013, 1, § 2 lg 2

** Museaali kirjeldamine MuSiS. Juhend 1.1. 2019, lk 6. https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/content-editors/Muuseumid/museaalide_kirjeldamisjuhend_2019.pdf

*** Muuseumiseadus. RT I, 10.07.2013, 1, § 2

N

NÄITUS

Kommunikatsioonisüsteem, mis põhineb vastavalt teemapüstitusele organiseeritud eksponaatidel. On loodud uurimistöö tulemusena millestki ülevaate andmiseks, publikule vaatamiseks, tutvumiseks, esteetiliseks elamuseks või õppimiseks.

SÜNONÜÜMID
ekspositsioon
väljapanek

INGL
exhibition
display
exposition

NÄITUSE AVAMINE

Tavaliselt pidulik kutsetega üritus, mille käigus kuulutatakse näitus ametlikult avatuks.

SÜNONÜÜM
vernissaaž

INGL
exhibition opening
vernissage

NÄITUSE KAHJUHÜVITIS

Riigimuseumil ja riigile kuuluvat muuseumi-kogu kasutaval muuseumil on võimalik riigilt taotleda ajutise eksponeerimise kavandamisel näituse omanikule tekkida võiva otsese varalise kahju katmiseks hüvitise maksmise tagamist. Näituse kahjuhüvitisega võib katta kahju, mis on tingitud näituste kahjustumisest, hävimisest või kaotsiminekest nii sissetulevate kui ka väljaminevate näituste korral.* Hüvitis katab taastamise või

INGL
state indemnity

* Muuseumiseadus. RT I, 10.07.2013, 4, § 25

asendamise kulud juhul, kui näitust on võimalik taastada, või summa, mille ulatuses on näituse rahaliselt hinnatav koguväärtus vähenenud juhul, kui kahjustatud, hävinud või kaotsi läinud näituse taastamine või asendamine ei ole võimalik.*

NÄITUSE KATALOOG

Väljaanne, mis dokumenteerib näituse objektid ning tutvustab ja mõtestab näituse sisu.

INGL

exhibition catalogue

NÄITUSE KOORDINAATOR

Koordineerib ja vahendab näituse organiseerimisega seotud tegevusi. Teeb koostööd kuraatoriga näituse korraldamise praktilistes küsimustes.

SÜNONÜÜMID

näituse projektijuht

näituse korraldaja

näituse produtsent

INGL

exhibition project manager

exhibition organiser

NÄITUSE KUJUNDAJA

Näituse kujunduse looja. Alaliigid: graafiline kujundaja, arhitektuurne kujundaja, helikujundaja.
Vt ka näituse kujundus.

SÜNONÜÜMID

näituse kunstnik

näituse disainer

INGL

exhibition designer

display designer

* Muuseumiseadus. RT I, 10.07.2013, 4, § 26

NÄITUSE KUJUNDUS

Näituse kontseptsioonist lähtuv eksponeerimise terviklahendus, mis hõlmab kõiki valdkondi, sh visuaalne või valguskujundus, helikujundus, arhitektuurne lahendus, graafiline kujundus.

SÜNONÜÜM
näituse disain

INGL
exhibition design
display design

NÄITUSE KUJUNDUSKAVAND

Näituse kujundaja loodud kavand või tööjoonis, mis hõlmab näituse ülespanekuks vajalikku ruumi-, värvi-, heli- ja valguslahendust, ekspositsiooni mööblipaigutust ning graafilist kujundust.

SÜNONÜÜMID
näituse kujundusplaan
näituse ruumikujunduse
plaan
näituse ruumiplaan

INGL
exhibition layout

NÄITUSE KUNSTNIK

vt näituse kujundaja

NÄITUSE MAHAVÕTMINE

Eksponaatide ja näitusemööbli mahavõtmine ja kokkupakkimine pärast näitust.

SÜNONÜÜM
näituse demontaaž

INGL
exhibition deinstallation
exhibition dismantling

NÄITUSE MONTAAŽ

vt näituse ülespanek

NÄITUSE OBJEKT

vt eksponaat

NÄITUSE PASS

vt näituse toimik

NÄITUSEPROJEKT

vt näituse tegevuskava

NÄITUSE TOIMIK

Toimik, kuhu on maksimaalselt koondatud näituse ja selle korraldamisega seotud informatsiooni ja dokumentatsiooni.

SÜNONÜÜM
näituse pass

INGL
exhibition file

NÄITUSE TEGEVUSKAVA

Näituse korraldamiseks koostatud kava, milles on määratletud näitusega seotud tegevused ajaliselt, finantsiliselt ja isikuliselt.

SÜNONÜÜMID
näituse tegevusplaan
näituse korraldusplaan
näituseprojekt

INGL
exhibition outline

NÄITUSE ÜLESPANEK

Eksponaatide asetamine ja kinnitamine näituseruumis ettenähtud kohale, järgides esemete käsitsemisnõudeid. Toimub tavaliselt muuseumispetsialisti juuresolekul.

SÜNONÜÜMID
näituse installeerimine
näituse ehitus
näituse montaaž

INGL
exhibition installation

NÄITUSEMEISTER

Näituse ülespanekuks ja mahavõtmiseks vajalike tööde tehniline teostaja.

SÜNONÜÜM
näituste tehnik

INGL
exhibition technician

NÄITUSETEKST

Näitusel esitletav tekstiline materjal, s.o seinatekstitid, etiketid ja muud teemat avavad materjalid.

INGL

exhibition text

NÄITUSTE TEHNIK

vt näitusemeister

NÄITUSEMÖÖBEL

Näituseesemete eksponeerimiseks vajalik inventar (alused, vitriinid, postamendid, kastid jm).

SÜNONÜÜM

näituseinventar

INGL

exhibition furniture

NÄITUSEPOLIITIKA

vt näituste põhimõtted

NÄITUSTE PÕHIMÕTTED

Põhimõtete kompleks, mille alusel luuakse muuseumile pikaajaline eesmärgipärane näituste ja nendega seotud tegevuste kava.

SÜNONÜÜMID

näitusepoliitika

näituste strateegia

INGL

exhibition policy

O

OBJEKT

vt ese

P

PEAVARAHOIDJA

Muuseumitöötaja, kes juhib ja korraldab kogude valdkonna tööd.

SÜNONÜÜM

kogude osakonna juhataja

INGL

head of collection management

main treasurer

curator of collections

PIKAAJALINE DIGITAALNE SÄILITAMINE

Eesmärk säilitada digimuseaale ja museaalide digikoopiaid kauem kui andmekandja eluiga.

INGL

long term digital

preservation

PLANŠETT

vt stend

PÕHINÄITUS

vt püsinäitus

PÜSINÄITUS

Muuseumispetsiifiline näituseformaad, mis luuakse pikemaks ajaks ja on enamasti seotud muuseumi põhiteemaga. Vrd ajutine näitus.

SÜNONÜÜMID

põhinäitus

püsiekspositsioon

püsiväljapanek

INGL

permanent exhibition

permanent display

core exhibition

R

REGISTRAR

Museaalide ja hoiule võetud esemete peamiselt näitustega seotud liikumise ja kasutamise organiseerija ning vastava dokumentatsiooni koostaja.

INGL
registrar

REKONSTRUKTSIOONID

Rekonstruktsioonide abil saavad muuseumid edastada esemeid, kujutisi, sündmusi ja ideid, mida muul moel ei saa esitleda või millest pole terviklikke materiaalseid tõendeid säilinud. Rekonstruktsioonid võivad olla tasapinnalised illustratsioonid, dioraamid, kolmemõõtmelised mudelid, arvutigraafilised ja virtuaalreaalsuse kujutised, lavastuslikud videod jms. Vt ka dioraam, lavastuslik eksponeerimine.

INGL
reconstructions of the past

REPLIIK

vt autorikoopia

RÄNDNÄITUS

Näitus, mis on ette nähtud eksponeerimiseks eri kohtades. Seetõttu arvestatakse rändnäituse tehnilise lahenduse väljatöötamisel, et see oleks lihtsalt paigaldatav ja transporditav ning sobiks erilaadsetesse interjööridesse.

INGL
travelling exhibition
touring exhibition
circulating exhibition

S

SEINATEKST

Näituse sisu avav ja tutvustav saatetekst
näituseruumi seinal. Näituseteksti alaliik.

INGL
wall label

SEISUNDIPASS

Museaali füüsilise seisundi detailne
kirjeldus.

INGL
condition report

STEND

(Püst)alus väljapaneku jaoks.
Vt ka vaatmik

SÜNONÜÜM
planšett

INGL
mount
backing
stand

T

TAGATISKOOPIA

Originaalallikast arhiivipüsivasse vormin-
gusse teisendatud ja vajalike metaandmetega
varustatud fail.* Tagatiskoopia on esimene
digitaalselt korrigeerimata kujutis museaalist.
Tagatiskoopia eesmärk on säilitada

SÜNONÜÜMID
tagatisfail
säilituskoopia
turvakoopia

* Eesti Kirjandusmuuseumi digitaalne andmebaas Kivike. https://kivike.kirmus.ee/index.php?xid=+&dok_id=28&module=2&op= (vaadatud 08.01.2020)

võimalikult algupärane digiteerimisseadme- st saadud info. Ühest musealist võib luua ka mitu erinevat kujutist, sellisel juhul on need kõik tagatiskoopiad (tagatisfailid). Tagatiskoopia peab vastama faili pikaajalise säilitamise vormingule.*	INGL <i>master copy</i> <i>archival copy</i> <i>preservation copy</i> <i>security copy</i> <i>safety copy</i>
--	--

TULME

Muuseumikogusse museaalina vastu võetud uus ese või esemete kogum. Tulme vastuvõtmine kinnitatakse vastuvõtuaktiga.	INGL <i>new acquisitions</i> <i>accessions</i>
---	--

TULMEANDMED

Vastuvõetud museaalide esmaseks identifitseerimiseks vajalikud andmed.	INGL <i>acquisition data</i>
---	---------------------------------

TULMEKOOD**

Muuseumis arvel olevat eset identifitseeriv unikaalne märgikombinatsioon, mis koosneb enamasti tähtedest ja numbritest. On osa arvelevõtmise süsteemist.	SÜNONÜÜMID <i>tulmenumber</i> <i>museaali number</i> <i>inventarinumber</i> <i>inventeerimisnumber</i> <i>fondinumber (van)</i>
---	--

INGL <i>inventory number</i> <i>acquisition number</i> <i>call number</i>
--

TULMERAAMAT

Tulmeraamat moodustub tulmeandmetest.	INGL <i>acquisition book</i>
---------------------------------------	---------------------------------

* Tasapinnaliste museaalide digiteerimise juhend. SA Eesti Vabaõhumuuseum, Konserveerimis- ja Digiteerimiskeskus Kanut, Kultuuriministeerium 2018, lk 5

** Uus soovituslik termin, mille lõi muuseumiterminoloogia töörühm 2019. a

V

VAATMIK

Ettekanne, mis esitatakse alusele välja panduna.* Kujundatud stend.

SÜNONÜÜM
poster

INGL
poster

VABAKASUTUS

Kõigile vabas kasutuses olev digitaalne aines, millel puudub kasutamise ja levitamise piirang.

INGL
open access

VAHETUV NÄITUS

vt ajutine näitus

VERNISSAAŽ

vt näituse avamine

VITRIIN

Eksponeerimiseks kasutatav näitusemööbli liik, mis esemete turvalisuse huvides on suletav (klaaskast vms).

SÜNONÜÜMID
vaatekast
vaatekapp

INGL
showcase
display case
vitrine

VÄLJAPANEK

vt näitus

* ÕS 2018